

OPINIE

Gasconflict

Energie Nederland, jaargang 9, nr. 2 • dinsdag 7 februari 2006

Tijden van Beroering

Het effect van het gasconflict met de Oekraïne op de relaties met Europa zal de leiding van Gazprom geen goede nachtrust hebben bezorgd. De reacties in Europa waren, vooral buiten de ingewijden van de gasindustrie, ongemeen fel. Europese politici hebben zich niet ingespannen om de felle reacties in de media enigzins te relativiseren en daarmee de relatie met Rusland tot normalere proporties terug te brengen.

Het is ooverdovend stil gebleven. Toen vervolgens extreme koude Rusland overviel en de leveranties door de enorm toegenomen binnenlandse vraag weer in gevaar dreigden te komen, zagen velen in Europa dit als bewijs dat Rusland een onbetrouwbare leverancier van gas was.

Voor Gazprom was de extreme

stalte te geven zijn door de recente gebeurtenissen actueel geworden. De roep om de diversificatie van herkomst van olie- en gasstromen, daar waar mogelijk, meer gestalte te geven en meer werk te maken van duurzame energiedragers, heeft aan politieke relevantie gewonnen. Toch moet de stemming wat betreft de mogelijkheden van diversificatie en een snelle overgang naar een meer duurzame energiehuishouding getemperd worden. Zo snel zullen we niet onafhankelijk zijn van Russische energieleveranties.

De suggestie alsof Europa zonder de enorme Russische gasleveranties kan, door om te schakelen naar LNG (vloeibaar gemaakt gas), geeft een verkeerde voorstelling van zaken. LNG kan wèl een belangrijke nieuwe bron zijn voor de groeiende Europese markt en in delen van de Europese markt concurreren met Russische aanvoer. Ook de suggestie dat gas geen belangrijke rol moet spelen in de transitie naar een duurzamere energiehuishouding is onrealistisch. Ook indien nucleair een groter aandeel in de elektriciteitsopwekking weet te verwerven dan eerst werd aangenomen en kolenvergassing een nieuwe impuls krijgt, zal gas, door de beperkingen opgelegd aan de energievoorziening vanwege het klimaatbeleid, een belangrijke rol blijven spelen. Veel van dit gas zal uit Rusland blijven komen.

De vraag is wat de reactie in het hoofdkwartier van Gazprom zal zijn op de mediastorm in Europa. De kans is groot dat zowel de leiding van Gazprom als de Russische regering zich verder bevestigd voelt in de wens de aanvoerroutes naar Europa beter te beheersen zodat conflicten met de minder aantrekkelijke markten van de doorvoerlanden de grote belangen in de Europese markt niet kunnen schaden. Ze zullen zich ook bevestigd voelen in hun strategie om zelf het gas naar de markt te brengen, eventueel in joint venture met Europese mid- en downstreamers, zodat ze de waarde van het gas zelf in de markt kunnen realiseren. Gazprom is in concurrentie met andere grote internationale upstreamers, zoals de grote olie-maatschappijen ('de olies'), om de Europese en andere gasmarkten. De mogelijk politieke voorkeur in Europa voor LNG, waar Gazprom 'de olies' nog voor moet laten gaan, is reden om bij voorkeur downstream-partners te zoeken voor het ontwikkelen van nieuwe en minder politiek kwetsbare exportroutes naar Europa. De Baltic pijpleiding is hiervan een goed voorbeeld.

De internationale energiemarkt is sterk in beweging en alle stakehol-

ders proberen zich zo goed mogelijk te positioneren om sterker uit de veranderingen te komen. Nationale upstream-bedrijven, zoals Gazprom, positioneren zich door middel van voorwaartse integratie in een markt, terwijl internationale olie- en gasbedrijven, zoals 'de olies', sterker achterwaarts willen integreren om hun markten van product te voorzien.

Wederzijdse afhankelijkheid

Het is zaak om het hoofd koel te houden en het gasconflict van Rusland met de Oekraïne niet te laten onttaarden in een buitenlands politiek ongeval. De wederzijdse afhankelijkheid is een sterk argument om de energierelatie zakelijk en scherp te houden. Rusland heeft de verdiensten in de Europese markt nodig om de expansie van de gasproductie voor de binnen- en buitenlandse markten en het onderhoud aan het omvangrijke transportsysteem te financieren. Europa heeft er belang bij dat deze investeringen op tijd tot stand komen. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

Door
Coby van
der Linde

koude in eigen land een onaangename samenloop van omstandigheden. De leveranties door de Oekraïne waren onmiddellijk hersteld zodra duidelijk werd dat de belangrijke klanten in Europa schade ondervonden. In de ogen van Gazprom een teken dat het conflict beperkt moest blijven en dat de energierelaties met Europa niet in gevaar mochten komen. Met schrik zullen ze nu moeten vaststellen dat de impact van het conflict vele malen groter is geworden en vooral een media- en buitenlands politieke nachtmerrie begint te worden. Alle vooroordelen over Rusland zijn weer uit de kast gehaald.

Europa

De recente voornemens van de EU om het energiebeleid opnieuw ge-

Gasdrukstation van Gazprom